Επιφανειακή συμβολή και πλάτη ταλάντωσης.

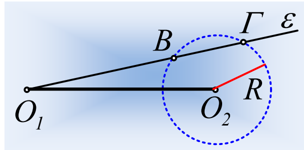

Στην επιφάνεια ενός υγρού υπάρχουν δύο σύγχρονες πηγές εγκαρσίων κυμάτων O_1 και O_2, οι οποίες δημιουργούν επιφανειακά κύματα, με μήκος κύματος λ_1, τα οποία θεωρούμε ότι διαδίδονται με σταθερό πλάτος Α. Στο σχήμα βλέπετε έναν κύκλο ακτίνας R με κέντρο την πηγή O_2 και μια ημιευθεία ε, με αρχή την πηγή O_1 η οποία τέμνει τον κύκλο στα σημεία Β και Γ. Μετά από συμβολή των δύο κυμάτων, τα σημεία Β και Γ ταλαντώνονται με μέγιστο πλάτος, χωρίς να υπάρχει άλλο σημείο μεταξύ τους πάνω στην ε, που να ταλαντώνεται με το πλάτος αυτό.

i) Η απόσταση (ΒΓ) είναι ίση με:

α) $(ΒΓ)=\lambda_1/4$, β) $(ΒΓ)=\lambda_1/2$, γ) $(ΒΓ)=3\lambda_1/4$, δ) $(ΒΓ)=\lambda_1$.

ii) Κατά την κίνησή μας κατά μήκος του τόξου ΒΓ, συναντάμε ένα σημείο Δ, το οποίο παραμένει ακίνητο. Για τη διαφορά των αποστάσεων των σημείων Δ και Β από την πηγή O_1 ισχύει:

α) $r_{1Δ}-r_{1B}=\lambda_1/4$, β) $r_{1Δ}-r_{1B}=\lambda_1/2$, γ) $r_{1Δ}-r_{1B}=3\lambda_1/4$, δ) $r_{1Δ}-r_{1B}=\lambda_1$,

iii) Σταματάμε τις δυο πηγές και τις ξαναθέτουμε σε ταλάντωση, με διπλάσια συχνότητα και το ίδιο πλάτος. Μετά από την συμβολή των δύο κυμάτων:

α) Ποιο το πλάτος ταλάντωσης των σημείων Β και Γ;

β) Υπάρχουν άλλα σημεία πάνω στην χορδή ΒΓ που να ταλαντώνονται με πλάτος 2Α;

Απάντηση:

i) Το σημείο Β ταλαντώνεται με μέγιστο πλάτος (2Α) οπότε για την διαφορά των αποστάσεών του από τις δύο πηγές ισχύει:

$$r_{1B}-r_{2B}=N\lambda_1 \text{ όπου } N\in Z \quad (1)$$

Όμοια για το σημείο Γ, ισχύει: $r_{1Γ}-r_{2Γ}=(N+1)\lambda_1$ με $N\in Z$ (2)

Αφού στην πραγματικότητα κρατώντας σταθερή την απόσταση από την πηγή O_2 ($r_{2B}=r_{2Γ}=R$), αυξάνουμε την απόσταση από την πηγή O_1 και το Γ, είναι το πρώτο σημείο στο οποίο έχουμε ξανά ενισχυτική συμβολή. Με αφαίρεση κατά μέλη των δύο παραπάνω σχέσεων παίρνουμε:

$$r_{1Γ}-r_{2Γ}-r_{1B}+r_{2B}=(N+1)\lambda_1-N\lambda_1 \rightarrow$$

$$r_{1Γ}-R-r_{1B}+R=\lambda_1 \rightarrow r_{1Γ}-r_{1B}=\lambda_1 \rightarrow (ΒΓ)=\lambda_1.$$

Σωστό το δ).

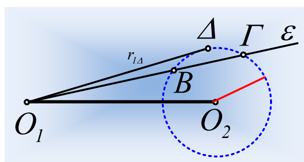

ii) Έστω ότι το σημείο Δ του τόξου ΒΓ, το οποίο παραμένει ακίνητο ($A_Δ=0$), το οποίο απέχει κατά $r_{1Δ}$ από την πηγή O_1. Τα δύο κύματα φτάνουν στο Δ με αντίθεση φάσης, οπότε:

$$r_{1\Delta} - r_{2\Delta} = (2k+1)\frac{\lambda_1}{2} \rightarrow r_{1\Delta} - R = (2k+1)\frac{\lambda_1}{2} \quad (3)$$

Αν δούμε την (3) σε σύγκριση με την (1). Η απόσταση r_2=R είναι ίδια, ενώ κατά την κίνησή μας από το Β προς το Δ αυξάνεται διαρκώς η απόσταση r_1. Αλλά τότε η διαφορά θα ξεκινήσει από την τιμή $N\lambda_1$ και θα αυξάνεται μέχρι να φτάσει στην τιμή $N\lambda_1 + ½\,\lambda_1 = (2N+1)\frac{\lambda_1}{2}$, ή αλλιώς k=N!

Έτσι με αφαίρεση των (3) και (1) κατά μέλη παίρνουμε:

$$r_{1\Delta} - r_{2\Delta} - r_{1B} + r_{2B} = (2N+1)\frac{\lambda_1}{2} - N\lambda_1 \rightarrow$$

$$r_{1\Delta} - R - r_{1B} + R = \frac{\lambda_1}{2} \rightarrow r_{1\Delta} - r_{1B} = \frac{\lambda_1}{2}$$

Σωστό το β).

iii) Η ταχύτητα διάδοσης των κυμάτων είναι ανεξάρτητη της συχνότητας της πηγής και από τη θεμελιώδη εξίσωση της κυματικής έχουμε:

$$\upsilon=\lambda_1 \cdot f_1 \quad \text{και } \upsilon=\lambda_2 \cdot f_2 \rightarrow \lambda_2 = \lambda_1 \frac{f_1}{f_2} = \lambda_1 \frac{f_1}{2f_1} = \frac{\lambda_1}{2}$$

α) Αλλά τότε οι εξισώσεις (1) και (2) γίνονται:

$$r_{1B} - r_{2B} = N\lambda_1 = N \cdot 2\lambda_2 = (2N)\cdot\lambda_2 \text{ με } N \in Z \quad (1^{\alpha}) \text{ και}$$

$$r_{1\Gamma} - r_{2\Gamma} = (N+1)\lambda_1 = (N+1)\cdot 2\lambda_2 = (2N+2)\cdot\lambda_2 \text{ με } N \in Z \quad (2^{\alpha})$$

Οι σχέσεις αυτές μας λένε ότι και για τα δύο σημεία (Β και Γ) η διαφορά των αποστάσεών τους από τις πηγές είναι ακέραιο πολλαπλάσιο του μήκους κύματος, οπότε βρίσκονται πάνω σε υπερβολές ενισχυτικής συμβολής και το πλάτος ταλάντωσης είναι 2Α.

β) Η σχέση (2^{α}) μας δείχνει ότι η διαφορά των αποστάσεων του σημείου Γ από τις πηγές, είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη διαφορά για το σημείο Β κατά $2\lambda_2$. Αλλά τότε υπάρχει και κάποιο άλλο σημείο της ημιευθείας ε, μεταξύ Β και Γ, έστω το σημείο Ρ, για το οποίο $r_{1P}-r_{2P}=(2N+1)\cdot\lambda_1$ και το οποίο θα ταλαντώνεται με πλάτος 2Α.

Σχόλιο.

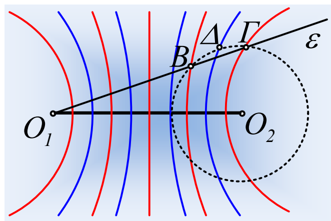

Στην επιφάνεια του υγρού υπάρχουν σημεία τα οποία ταλαντώνονται με μέγιστο πλάτος. Τα σημεία αυτά είναι τα σημεία της μεσοκαθέτου και τα σημεία τόξα υπερβολών, τα οποία ικανοποιούν την εξίσωση $r_1 - r_2 = N\lambda$ και εμφανίζονται με κόκκινες γραμμές στο διπλανό σχήμα.

Αντίθετα μεταξύ δύο τέτοιων υπερβολών, υπάρχουν υπερβολές απόσβεσης, τα σημεία των οποίων ικανοποιούν την εξίσωση $r_1 - r_2 = (2N+1)\frac{\lambda}{2}$ όπου στο σχήμα εμφανίζονται με μπλε χρώμα. Αν πάνω στο σχήμα αυτό χαράξουμε την ημιευθεία ε, μπορούμε να βρούμε τα σημεία Β και Γ του κύκλου που τέμνουν τις υπερβολές ενίσχυσης.

Αν μεταξύ Β και Γ πάνω στην ε, δεν υπάρχουν άλλα σημεία που να ταλαντώνονται με μέγιστο πλάτος, αυτό σημαίνει ότι τα σημεία αυτά, βρίσκονται σε διαδοχικές υπερβολές ενίσχυσης, στο σχήμα το Β στην $1^η$ και το Γ στη $2^η$ υπερβολή δεξιά της μεσοκάθετης. Αλλά τότε η χορδή ΒΓ τέμνεται από μία υπερβολή απόσβεσης και υπάρχει ένα σημείο Δ του κύκλου το οποίο παραμένει ακίνητο.

Αντίθετα στο iii) ερώτημα η διαφορά των αποστάσεων για τα σημεία Β και Γ είναι ίση με $2λ_2$, οπότε υπάρχει μια ενδιάμεση υπερβολή ενίσχυσης, μεταξύ των δύο αντίστοιχα υπερβολών, οπότε υπάρχει και ένα σημείο της χορδής που ταλαντώνεται με πλάτος 2Α.

dmargaris@gmail.com